

Tuotantoeläinten hyvinvoinnin neuvottelukunta 3 Kokous 2/2019

Pöytäkirja

Aika 25.4.2019, klo 12:15–14:15
Paikka Helsinki, Meritullinkatu 10, kokoushuone Kalevala
Jakelu Tuotantoeläinten hyvinvoinnin neuvottelukunta

Jäsenet ja (varajäsenet) **läsnä olleet tummennetulla**

Olli Peltoniemi, puheenjohtaja, Helsingin yliopisto
Juha Nousiainen, varapuheenjohtaja, Valio Oy

Susanna Ahlström, maa- ja metsätalousministeriö
(Taina Aaltonen, maa- ja metsätalousministeriö)

Taina Mikkonen, Elintarviketurvallisuusvirasto
(Jaana Mikkola, Elintarviketurvallisuusvirasto)

Kirsi Henttu, Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto
(Taina-Riitta Seppälä, Lounais-Suomen aluehallintovirasto)

Leena Suojala, Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK ry
(Ilkka Pohjamo, Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK ry)

Mikaela Strömberg-Schalin, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC r.f.
(Jonas Laxåback, Svenska Lantbruksproducenternas Centralförbund SLC r.f.)

Saara Kupsala, Helsingin yliopisto
(Sari Ung-Lanki, Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos)

Jarkko Niemi, Luonnonvarakeskus
(Matti Pastell, Luonnonvarakeskus)

Laura Hänninen, Helsingin yliopisto
(Claudio Oliviero, Helsingin yliopisto)

Kreetta Ranki, Turun yliopisto
(Anne Melin, Turun yliopisto)

Mai Kivelä, Animalia ry
(Heidi Kivekäs, Animalia ry)

Kati White, Suomen Eläinsuojeluyhdistysten liitto ry
(Maria Lindqvist, Suomen Eläinsuojeluyhdistysten liitto ry)

Sanna Nokka, ProAgria Keskusten Liitto ry
(Pirkko Taurén, Faba osk.)

Tuomas Herva, AtriaNauta, etäosallistuja
(Pirjo Kortesiemi, Eläinten terveys ETT ry)

Sari Ristaniemi, SOK
(Matti Kalervo, Kesko Oyj)

Timo Niemi, Kuluttajaliitto – Konsumentförbundet ry
(Juha Beurling, Kuluttajaliitto – Konsumentförbundet ry)

Satu Raussi, sihteeri, Eläinten hyvinvointikeskus EHK, Luonnonvarakeskus

Kutsuttuina

Esko Juvonen, maa- ja metsätalousministeriö
Lauri Ojala, Energiatutka

1. Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 12:20. Pidettiin lyhyt esittelykierros.

2. Kokouksen järjestäytyminen

Kokous todettiin ajoissa koolle kutsutuksi ja päätösvaltaiseksi. Kokouksessa oli mukana 12 edustajaa (1 etäosallistuja) ja 2 henkilöä kutsuttuina. Läsnä olleiden henkilöiden nimet on tummennettu yllä neuvottelukunnan nimelistassa. Tehtiin muutos esityslistaan. Käsiteltiin kohtana 5 Eläinten hyvinvointikorvaus ja investointituet ja kohtana 6 Yhteenveto neuvottelukunnan toiminnasta ja toiveet seuraavalle neuvottelukunnalle.

3. Edellisen kokouksen pöytäkirja

Edellisen kokouksen (29.1.2019) pöytäkirja hyväksyttiin.

4. Ajankohtaista maa- ja metsätalousministeriöstä, *Susanna Ahlström*

Kuultiin, että eläinten hyvinvointilaki etenee mahdollisesti sitten, kun uusi hallitus on muodostettu, hallitusohjelma on valmis ja uusi maa- ja metsätalousministeri aloittanut tehtävänsä. Uuden tuotantoeläinten hyvinvoinnin neuvottelukunnan valmistelu on maa- ja metsätalousministeriössä käynnissä. Siitä ei ole vielä tietoa, missä vaiheessa uudesta neuvottelukunnasta päätetään valtioneuvostossa. Saatiin kuulla, että eläinlääkintähuoltolaki on tarkoitus uusida. Keskusteltiin tulevaisuuden eläinsuojeluvalvonnasta. Vielä ei ole tietoa siitä, miten eläinsuojeluvalvontaa tulevaisuudessa tehdään. Onko eläinsuojeluvalvontaviranomainen jatkossakin kuntatasolla vai ohjaako Ruokavirasto kaikkea eläinsuojelun valvontaa kuntatasolle asti. Kuntatason eläinsuojeluvalvontaviranomainen on toiveissa jatkossakin. Mainittiin, että tuottajat kokevat, että eläinsuojeluvalvonta ei ole samanlaista ympäri maan ja, että tilojen oikeussuoja on siksi huono. Vastattiin, että eläinsuojeluvalvonnan yhtenäistämiseksi tehdään töitä, yhtenäinen valvonta on Ruokaviraston tavoitteena. Mainittiin, että lopulta tutkittaessa löytyy hyvin vähän todennettuja tapauksia siitä, että valvonta olisi maan eri osissa epäyhtenäistä. Saatiin tiedoksi, että Helsingin yliopiston eläinlääketieteellisessä tiedekunnassa valmisteilla olevassa väitöskirjassa tutkitaan sika- ja nautatilallisten käsityksiä eläinsuojeluvalvonnasta.

Puheenjohtaja kiitti tässä vaiheessa neuvottelukuntaa, ja ilmoitti, että hän ei enää jatka tulevan tuotantoeläinten hyvinvoinnin neuvottelukunnan puheenjohtajana. Puheenjohtajan mukaan menneet kaksi kautta neuvottelukunnan puheenjohtajana ovat olleet miellyttävä ja sopivan haastava tehtävä. Myös varapuheenjohtaja välitti kiitoksensa neuvottelukunnalle hyvästä yhteistyöstä.

5. Eläinten hyvinvointikorvaus ja investointituet, asiantuntijana Esko Juvonen, mmm

Esko Juvonen maa- ja metsätalousministeriöstä kertoi tuotantoeläintilojen investointituista. Eläinten hyvinvointi huomioidaan investointituen ehdoissa esimerkiksi siten, että tuettavalle tuotantoeläinrakennukselle asetetaan tuotantosuunnittain maa- ja metsätalousministeriön tai valtioneuvoston toimesta eläinten hyvinvointia edistäviä vaatimuksia. Vaatimukset voivat koskea esimerkiksi eläinten käytössä olevaa tilaa tai lattiaa. Tuotantorakennusten perusparannuksia voidaan myös tukea, tähtäimenä eläinten hyvinvoinnin paraneminen. Tukea voi saada esimerkiksi porsitushäkkien poistoon tai virikehäkkikanalan muuttamiseen lattiakanalaksi. Osa kanamunan tuottajista vastustaa investointitukia, ettei häirittäisi markkinoita. Investointitukitaso on 35 %, kun tehdään eläinten hyvinvointia parantavia investointeja.

Kuultiin, että parsinavetoissa pidettävien lehmien määrä vähenee nopeasti. Viime vuonna 41 % lypsylehmistä pidettiin parsinavetoissa ja vuoden 2025 ennuste on 11 %. Pienistä, alle 30 lehmän navetoista valtaosa on parsinavetoita, joiden määrä alenee nopeasti. Esko Juvosen mielestä aika hoitaa parsinavetat pois tuotannosta, joten niitä ei ole tarvetta kieltää. Uusien parsinavetoiden rakentamiseen ei enää myönnetä tukia, mutta parsinavetoiden perusparannuksiin voi saada investointitukea. Rakennuksen tekninen käyttöikä on 30 vuotta. Viime vuosina on tuetusti rakennettu hyvin vähän parsinavetoita. Kotieläintilojen määrä Suomessa tippuu rajusti. Verrattaessa vuoden 2018 tuottajamääriin, maidontuottajista tulee heidän oman arvionsa mukaan lopettamaan puolet vuoden 2027 loppuun mennessä. Emolehmätuotantoa arvellaan jatkavan 63 % tuottajista, sikatuottajista 53 % jatkaisi ja lammasfarmareista 64 % jatkaisi ainakin vuoden 2027 loppuun asti. Kanamunan ja siipikarjalihan tuottajista jatkajia on tuolloin edellä mainittuja enemmän, jopa yli 80 %.

Vuosien 2015 ja 2016 hiljainen investointitahti vilkastui vuonna 2017 ja viime vuonna tehtiin paljon investointeja. Tänä vuonna investointeja on jo tehty paljon, tosin sikalarakennuksiin on investoitu vähemmän kuin nautakarjarakennuksiin. Sikatuottajien ja tuotannon määrä vähenee vuosittain noin 7 %:lla. Ennen muuta pienet sikatilat lopettavat. Tuotannon lopettamisen korvaavia investointeja ei ole tehty niin paljoa, että tuotantokapasiteetti säilyisi ennallaan. Suomi on 10–20 vuotta perässä Tanskaa, ja ehkä myös Ruotsia, sikatalouden rakennemuutoksessa. Edellinen hallitus tavoitteli suomalaisen sianlihan vientiä ja vientiä saatiinkin hieman alkuun. Kiinan sikaruttotilanne voi lisätä vientiä. Sianlihan hinta on nyt hieman noussut, ja kysyntä Euroopassa on hyvä. Investointihalut saattavat näistä syistä lisääntyä. Sikataloudessa pitkään jatkunut investointien puute heikentää sikojen hyvinvointia. Sikalarakennukset ovat vanhoja ja voivat olla huonossa kunnossa. Kysyttiin, onko ministeriöllä konkreettisia tavoitteita muuttaa Suomen sikalakantaa häkkiporsituksesta vapaaporsitukseen tai vähentää virikehäkkiporkkanaaloita. Esko Juvosen mukaan ennemmin annetaan tuottajille mahdollisuuksia tehdä eläinten hyvinvointia edistäviä investointeja, kuin, että tavoiteltaisiin tiettyä osuutta tuotannosta vapaaporsitusta tai lattiakanaloita.

Keskusteltiin, että Suomen sikatuotanto eroaa Tanskasta, joka on ennemmin porsaan, kuin sianlihan tuottaja, sillä Tanskassa syntyneet porsaas viedään kasvamaan teuraskokoon Puolaan ja Saksaan. Tanskalaiset eivät halua ottaa käyttöön eläinten hyvinvointikorvausjärjestelmää, koska he haluavat pitää toiminnan markkinaehtoisena.

Esko Juvonen kertoi, että eläinten hyvinvointikorvaus ja investointituet tukevat toisiaan. Mainittiin, että, jos eläinten hyvinvointikorvauksen toimenpiteet vedetään liian kunnianhimoiseksi, niin niitä ei käytännössä ota kukaan käyttöön. Esimerkiksi immunokastratio toimenpidettä ei käytetty. Puheenjohtaja kommentoi, että Suomessa ennemminkin teurastamot kuin tuottajat eivät innostuneet immunokastratiosta, päinvastoin kuin Belgiassa, jossa elinkeino lähti mukaan toteuttamaan immunokastratiota. Todettiin, että hyvinvointia edistävät investointituet ovat tehokkaimmillaan toimenpiteissä, jotka ovat kannattavuuden rajamailla. Tällöin investointituki voi olla ratkaiseva investoinnin toteutuksen kannalta ja tuki tuo varmuutta tuottajan tulonmuodostukseen. Moni eläinten hyvinvointia parantava toimenpide on sellainen, että kustannus aiheutuu työstä, ja työstä aiheutuneita kustannuksia voidaan eläinten hyvinvointikorvauksella tukea. Isommissa yksiköissä työtä korvataan pääomalla. Todettiin, että ne hyvinvointitoimenpiteet, jotka vaativat työvoimaa, ovat taloudellisesti hankalimpia ja niistä on siksi helpoin tinkiä.

Puheenjohtajan mukaan tanskalaisilla sikatiloilla alkaa olla edessään sian fysiologian, ja hyvinvoinnin, kannalta kestävätilanne. Pahnueet ovat Tanskassa liian suuria, ja porsaiden syntymäpainot tästä syystä alhaisia. Syntymäpainoltaan pienellä porsaalla voi olla heikko vastustuskyky. Tilanne on eläinten hyvinvoinnin kannalta ongelmallinen. Suomessa käytetään osin samaa sika-ainesta kuin Tanskassa, mutta meillä on myös omaa sianjalostusta ja oma eläinainekes. Olemassa on myös sikarotuja, joita jalostuksessa

käyttämällä porsasmäärää pystytään kohtuullistamaan. Siipikarjalihantuotannossa sen sijaan Suomi on monen muun maan ohella täysin riippuvainen muualta tulevasta eläinaineksestä.

Todettiin, että toiveissa on saada eläinten hyvinvointia edistäviin investointeihin tukea osalle tilan tuotantoa, jolloin esimerkiksi sikatuottaja voisi kokeilla vapaaporsitusta osassa tuotantoaan. Tulevan ohjelmakauden eläinten hyvinvointituen valmistelu on parhaillaan tekeillä. Tavoitteena on yksinkertaistaa korvausta niin, että valittavana on selvästi vähemmän vaihtoehtoisia toimenpiteitä nauta, sika, siipikarja, lammas ja vuohitiloille. Tavoitteena on tukea menettelyjä, joilla eläinten hyvinvointi konkreettisesti paranee, toimenpiteiden tulee siis olla vaikuttavia. Eläinten hyvinvointikorvaus kohdentuu lisääntyvään työmäärään, ei investointeihin. Elinkeino ja tuottajat ovat olleet työpajoissa aktiivisesti ideoimassa eläinten hyvinvointia edistäviä toimenpiteitä.

6. Yhteenveto neuvottelukunnan toiminnasta ja toiveet seuraavalle neuvottelukunnalle

Puheenjohtaja kertoi, että neuvottelukunnan kuluneesta kaudesta tullaan tekemään toimintakertomus. Toimintakertomukseen sisältyy neuvottelukunnan kokoonpano, lähtötilanne edellisen kauden evästysten perusteella, neuvottelukunnan käsittelemät asiat, lausunnot ja kannanotot, kuullut asiantuntijat, evästyksiset seuraavalle neuvottelukunnalle ja puheenjohtajan terveiset. Keskusteltiin, mitä asioita seuraavan neuvottelukunnan toivottiin käsittelevän. Neuvottelukuntalaisille annettiin aikaa viikko kokouksen jälkeen lähettää toiveita seuraavalle neuvottelukunnalle.

Toivottiin tulevan neuvottelukunnan käsittelevän seuraavia asioita:

- Tuotantoeläinten olennaisten käyttäytymistarpeiden taulukon tietojen päivittäminen ja mahdollinen uusien lajien lisääminen
- Eurooppa-tason eläinten hyvinvoinnin kuluttajamerkintä
- Eläinten hyvinvoinnin systeemitason tarkastelu niin, että eri osat, kuten tuet, markkinat, tiedonvälitys ja kannustemekanismit, toimisivat paremmin yhteen
- Digitalisaation mahdollisuudet edistää eläinten hyvinvointia ja keskustelu uusien digitaalisten työkalujen hyödyistä ja haitoista
- Eläinten hyvinvoinnin etävalvonnan kehittäminen, mukaan lukien satelliittivalvonta
- Uudet motivoivat tavat tukea ja kannustaa tuottajia eläinten hyvinvoinnin edistämisessä
- Eläinten hyvinvointia koskevien asetusten uudistamistarpeet, asetusten uudistamistarpeiden laittaminen tärkeysjärjestykseen ja mielipiteet asetusuudistusten asiasisällöiksi
- Asiantuntijoiden kuuleminen tuotantotarkoituksiin kasvatettavien kaniin hyvinvoinnista
- Porsaiden kastrointi ja siitä luopuminen

Lisäksi toivottiin tulevan neuvottelukunnan toimivan suunnannäyttäjänä ja käsittelevän edelleen niitä eläinten hyvinvointilain luonnoksen asioita, jotka aiheuttavat keskustelua, kuten parsinavetat ja porsitushäkit. Tulevan neuvottelukunnan kannattaa näissä asioissa päivittää säännöllisesti tiedot uusista tutkimuksista, todettiin. Lakiluonnos eläinten hyvinvoinnista voi tulla uudelleen lausuntokierrokselle ja myös valiokuntakuulemisia voi sen suhteen tulla ja näihin kannattaa myös tulevan neuvottelukunnan varautua.

Toivottiin, että kauppa nähdään neuvottelukunnassa jatkossakin tärkeänä osapuolena keskusteltaessa eläinten hyvinvoinnista ja tuotelaadusta, koska kuluttajat ovat kiinnostuneita eläinten hyvinvoinnista. Kauppa toimii kuluttajarajapinnassa ja sillä on merkittävä rooli tuotantoketjun läpinäkyvyyden ja tuotantoeläinten hyvinvointiin liittyvän laadun varmistajana ja sitä kautta eläinten hyvinvoinnin edistäjänä.

7. Eläintiedon digitalisaation uhkat ja mahdollisuudet, asiantuntijana *Lauri Ojala*

Lauri Ojala kertoi neuvottelukunnalle eläintiedon digitalisaation uhkista ja mahdollisuuksista. Esimerkiksi lemmikkien kautta koteihin hankitaan erilaisia laitteita, joissa on antureita ja sensoreita, jotka lähettävät dataa johonkin, puhutaan esineiden internetistä IoT. 5 G mobiiliteknologia edesauttaa esineiden internetin laajenemista ja tekoäly tuo mukanaan oppivat järjestelmät. Kuluttajan voi olla vaikea tietää mihin vaikkapa lemmikkikoirasta kerätty dataa kulkeutuu ja kuka sitä hyödyntää. Tulee myös kysymys siitä, kenelle kerätty data kuuluu. Digitaalisesta turvallisuudesta huolehtiminen tulee korostumaan tulevaisuudessa. Puhutaan digitaalisista ekosysteemeistä, joissa toimivat yritykset esimerkiksi ovat riippuvaisia toisistaan ja toimivat vuorovaikutuksessa. Euroopan laajuinen digitaalinen ekosysteemi on olemassa, ja toimijoiden kannattaakin huomioida, että eurooppalaiseen systeemiin pystyy linkittymään, kertoi Lauri Ojala.

Digitaalisten järjestelmien on toimittava kaikissa olosuhteissa ja tietojärjestelmiä pyritään pitämään yllä mahdollisimman vähäisellä energialla. Elektroniikka on ollut lyhytikäistä, mutta suunta on kohti pitkäikäisiä laitteita, joissa on päivittyvä perusäly. Laitteet ovat tulevaisuudessa osa isompaa päivittyvää järjestelmää ja ne voivat jopa korjata itsensä ennekuin rikkoutuvat. Dataa jatkuvasti keräävillä ja yhdistävillä laitteilla ja järjestelmillä voidaan tulevaisuudessa paitsi estää ennakoita eläinten hyvinvoinnin heikkeneminen niin myös ennaltaehkäistä onnettomuuksia, kuten tulipaloja. Muutoksiin reagoivien digitaalisten järjestelmien avulla päästään aikaan ennekuin mitään huonoa ehtii tapahtua.

Keskusteltiin, että esimerkiksi tuotantoeläinten lääkinnästä on olemassa populaatiotason rekisteri pitkältä ajalta ja tietoja on hyödynnetty eläinten terveysjalostuksessa. Navetassa esimerkiksi lehmässä voi olla liiketunnistin, jonka lähettämä data yhdistettynä lehmän syöntitietoihin ja lypsyrobotin maitotuotostietoihin antaa mahdollisuuden seurata lehmän terveyttä entistä tarkemmin ja muutoksia ennakoita, jolloin voidaan ennaltaehkäistä lehmän sairastuminen. Todettiin, että digitalisaatio tuo paljon mahdollisuuksia eläinten hyvinvoinnin ajantasaiseen seurantaan ja sairauksien ennaltaehkäisyyn. Esimerkiksi emakon porsimisen seurantaan on jo kehitetty teknologiaa, joka on sovellettavissa lajilta toiselle. Todettiin, että digitalisaatiota voitaneen tulevaisuudessa hyödyntää myös eläinten hyvinvoinnin valvonnassa.

8. Muut asiat

Puheenjohtaja kiitti neuvottelukunnan jäseniä miellyttävästä ja mielenkiintoisesta toimintakaudesta.

9. Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 14:15.

Liitteet

- Kokouksen 25.4.2019 esityslista

Helsingissä 30.4.2019

Pöytäkirjan vakuudeksi

Olli Peltoniemi
puheenjohtaja

Satu Raussi
sihteeri

Tuotantoeläinten hyvinvoinnin neuvottelukunta 3 Kokous 2/2019

Esityslista

Aika 25.4.2019, klo 12:15–14:15
Paikka Helsinki, Meritullinkatu 10, kokoushuone Kalevala
Jakelu Tuotantoeläinten hyvinvoinnin neuvottelukunta

1. Kokouksen avaus
2. Kokouksen järjestäytyminen
3. Edellisen kokouksen pöytäkirja
4. Ajankohtaista maa- ja metsätalousministeriöstä, *Susanna Ahlström*
5. Yhteenveto neuvottelukunnan toiminnasta ja toiveet seuraavalle neuvottelukunnalle. Jäsenten toivotaan lähettävän toiveita seuraavalle neuvottelukunnalle viimeistään vuorokautta ennen kokousta
6. Eläinten hyvinvointikorvaus, asiantuntijana *Tiina Malm*, mmm ja investointituet, asiantuntijana *Esko Juvonen*, mmm
7. Eläintiedon digitalisaation uhkat ja mahdollisuudet, asiantuntijana *Lauri Ojala*
8. Muut asiat
9. Kokouksen päättäminen

Liitteet

- Edellisen kokouksen 29.1.2018 pöytäkirjaluonnos

Linkkejä

Tuotantoeläinten hyvinvoinnin neuvottelukunta Valtioneuvoston hankerekisterissä
<http://valtioneuvosto.fi/hanke?tunnus=MMM015:00/2016>

Valtioneuvoston asetus tuotantoeläinten hyvinvoinnin neuvottelukunnasta (330/2009)
<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2009/20090330>

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eläinten hyvinvoinnista ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi HE 154/2018 <https://valtioneuvosto.fi/paatokset/paatokset?decisionId=0900908f805da0ad>

Matkalaskupohja <http://mmm.fi/yhteystiedot>

Blogijutut kokouksista Eläinten hyvinvointikeskuksen www.elaintieto.fi sivustolla

Tervetuloa kokoukseen!